

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT—FOREIGN
IN LANGUAGE ONLY

AMERICAN HOME

SLOVENIAN MORNING
DAILY NEWSPAPER

CLEVELAND 3, O., MONDAY MORNING, MAY 13, 1946

LETTO XLVIII—VOL. XLVIII

VI GROBOVI

Mary Kopriča
v svojem domu 733 E. 93.
po dolgi in mučni bolezni
soboto ob dveh zjutraj
Kopriča rojena Dujmovič
65 let. Tukaj zapušča
soprog Nikolajka, si-
ml, in hčer Mrs.
Tilow. Rajna je bila
Sernika, okraj
je bila v Ameriki
Bila je članica društva
sv. Krunice. Pogreb
iz Anton Grdina in
zgrevnega zavoda, 1053
v sredo ob devetih v.
Pavla ob 9:30 in po-
Calvary pokopališče.
hranjen blag spomin.

Jernej Ulčar

boljški bolezni je umrl na
domu Jernej Ulčar, star
doma je bil v vasi Home
Bled, odkoder je prišel
pred 43 leti. 27 let
American Steel & Wire
15 let da je živel v
Tukaj zapušča žaljočo
Frances rojena Pavčič
sistera: Frances Stupka,
Josephine Matkovič,
Paulin Cafuk, 14 vnu-
kraju pa zapušča
Mary. Pogreb se bo
zjutraj ob devetih
dalost na 927 E. 67. St.
Vida in nato na Cal-
kopalische pod vodstvom
zjutrajšek pogrebnega za-
mu bo lahka ameri-
preostalom naše so-

George Markovich
zjutraj je umrl
George Markovich
Lican, star 58 let.
Tukaj zapušča
Rojen je bil v selu
Lika na Hrvaskem,
brata in 4 sestre
sorodnikov. Tukaj je bi-
se vredno ob eni iz Jos. Že-
ljanovičevi pogrebnega zavoda
mu bo lahka ameri-
preostalom naše so-

Stefan Grmek
proti večeru je bil od
zadet Stefan Grmek,
stanjuč na 915 E.
Nesreča se je prijetila
Ave. in 64. St. kjer
postrel v vrgel pod
Rančki zapušča tukaj
Frank Matjašič, v
govini pa zapušča tri
ameriški se je nahajal
pojasnila dobite v po-
zavodu Anton Grdina
ali pri njegovem bra-
vogal Norwood Rd. in

Ameriška vojaka
v Nuernbergu
— Dva ameriška
bila ustreljena v
Neurnberga iz za-
soboto. Vozila sta se v
tem drugimi csebam,
tudi nanje strelili iz za-
sobito. Vozila sta bili tudi dve
zadeli ameriška vo-
vpravnost v prsa. Ostali
bili ranjeni. Oči-
vzeli morilci na mu-
ameriška vojaka.

Afrika bo poskr-
za 10,000 sirot
— V tukajšnjem
pričeli zbirati sklad, da
do vzel licenco ter jih tirali
pred federalno sodnijo. S tem
sirot, največ iz hoče vlada v prvi vrsti zatre-
Avstrije in da se ti črno borzo z mesom v tem
kraju države.

Obilo uspeha želimo konvencij SDZ

Danes se je zbrala k zasedanju delegacija naše bratske organizacije, Slovenske dobrodelenne zveze v SND, Lorraine, Ohio. To je že 11. konvencija te organizacije, ki vzorno posluje in lepo napreduje s poslovnico v državi Ohio.

Naš list je bil, smelo rečemo, važen činitelj ob rojstvu Slovenske dobrodelenne zveze; bil je njen uradno glasilo vse do časa, da si je organizacija ustvarila svoje lastno glasilo ter je s tem, saj tako mislimo, vsaj nekaj pripomogel, ali skušal pripomoči, k njenemu razvoju in porastku. Vsled tega nam je obstoj in napredek Slovenske dobrodelenne zveze še vedno gorko pri srcu in zato se čutimo dolžne, da ob prilikih te konvencije glavni odbor in delegacijo iskreno pozdravljamo, žeče tej naši narodni skupščini najboljšega uspeha, ko

bo skušala storiti vse najboljše za nas vse, ki smo člani te edine slovenske bratske organizacije v državi Ohio.

Organizacija ni last nobenega posameznika, niti ni last nobene posamezne skupine, ampak je last vsega članstva. Tega se gotovo zaveda delegacija, ki jo je izbralo članstvo, najboljše iz najboljših ter bo gledala, da se izboljša točke pravil, kjer je to potrebno in da prilagodi smernice organizacije duhu sedanjih in prihodnjih časov, ki zahtevajo gotove spremembe. Ne zato, ker bi to morda prijalo kakemu posamezniku, ampak zato, ker to zahtevajo koristi vsega članstva SDZ.

Prepričani smo, da bo delegacija imela predvsem pred očmi smer, ki so jo organizaciji začrtali njeni ustanovitelji, pionirji Slovenske dobrodelenne

zveze — da je in ostane na nepristranski podlagi, brez vsake politične primesi, to se pravi, da ostane Slovenska dobrodelenna zveza edino bratska podpora organizacija, pri kateri so in bodo lahko včlanjeni vsi, ki žele biti zavarovani za slučaj bolezni, poškodb in smrti. Kot doslej naj se tudi poslej zagotovi v s a k e m u članu vse politične in verske svobodščine, prav to, kar nam garaitira naša ameriška ustava. Ustava naše velike demokracije je bila temelj k razvoju te velike dežele in usta-va naše Slovenske dobrodelenne zveze naj bo tudi za vedno trdna in neporušljiva podlaga Slovenski dobrodeleni zvezzi.

To je naše priporočilo 11. konvenciji SDZ in v tem pravcu pošiljamo delegaciji iskrene pozdrave, žeče ji največjega uspeha.

Premogarji so zopet na delu

John L. Lewis je ukazal svojim premogarjem, da začno danes z delom in sicer bodo delali pogojno 14 dni, tekem katerega časa morajo premogarske družbe sprejeti novo pogodbo z unijo.

Washington. — John L. Lewis, predsednik premogarske unije, je ukazal vsem unijam, naj pošljejo svoje članstvo danes na delo za 14 dni. Tekom tega časa morajo premogarske družbe sprejeti zahteve unije, ali pa bodo premogarji zopet pustili delo.

Predsednik Truman je izrazil upanje, da se bo v tem času doseglo sporazum in da bodo ostali premogarji stalno na delu. Zahteval je od premogarske unije in od premogarskih družb, da mu do srede predlože novo pogodbo. John Lewis je stavil kot glavni pogoj, da bo šla nova plačilna lestvica od 1. aprila naprej, to je od dneva, ko so šli premogarji na stavko.

Sliši se, da bo Lewis zahteval za premogarje najmanj 27 centov več na uro priboljška pri mezdi. Danes znaša plačilna lestvica za premogarje \$63.50 za 54 ur dela. To je 35 ur po \$1 na uro in za 19 ur čas in pol. Lewis bo najbrže zdaj zahteval \$63.50 za 35 ur dela in za 10 ur hoda po prostora kopanja pod zemljo, ali skušati na teden 45 ur dela. Delovnik bi bil 5 dni v tednu. Ako bi pa premogarji delali šest dni, bi zaslužili dodatnih \$17.14.

Ako bi Lewis dosegel za premogarje 27 centov na uro priboljška, bi bilo to 8 centov in pol več kot je dobil Murray za CIO. Znano je, da hoče Lewis pokazati Murrayu, da je dobil za svojo unijo več kot pa Murray za svojo.

Poleg tega Lewis še ni odnehal od svoje zahteve za dobredelnik sklad premogarje, v katerega bi premogovne družbe plačale po 10 centov od vsake tone premoga. Ta sklad naj bi nadzorovala unija. Vlado bo pa najbrže zahtevala, da naj bi ta sklad nadzorovali skupno unija in premogovne družbe. Vprašanje je pa, če bodo premogovne družbe pravljene dati po 10 centov od tone. Dozdaj so se izrekli, da bi bile v ta sklad od \$5,000,000 do \$6,000,000, kar bi bilo nekako 1 cent od tone.

Kršilcem vladnih odredb bo v zbirati sklad, da do vzel licenco ter jih tirali pred federalno sodnijo. S tem dobiti v Afriki, največ iz hoče vlada v prvi vrsti zatre-cesto, kjer drvi na stotine avtorov in drugih vozil.

DAJ BRAT, DAJ SESTRA, SPOMNI SE BEGUNCEV S KAKIM DOLARJEM

VČASIH JE TUDI NA IMENU VELIKO LEŽEČE

Cleveland, O. — Pri primarnih volitvah zadnji torek je bil imenovan za državnega senatorja Thomas Austin Burke. Očvidno so ljudje glasovali zanj, ker ima prav tako ime kot naš župan — Thomas A. Burke.

Nomirane je komaj 3 leta v Clevelandu, kamor je prišel iz New Yorka. Ni bil nikoli v politiki in je v javnosti sploh nepoznana oseba. Zato je gotovo, da se ima zahvaliti za nominacijo samo svojemu imenu. Kako bo pa pri volitvah jeseni se bo pa šele videlo.

Naciji so spoznani krivim masnih moritev v taborišču

Dachau. — Ameriško vojsko sudišče je spoznalo krivim vseh 61 nacijs, ki so vodili koncentracijsko taborišče v Mauthausen. Obsojeni bodo danes. Obravnava je trajala 6 tednov.

Priče so izpovedale, da so

naciji metali v krematoriji z mrtvimi tudi žive jetnike. V času od leta 1942 do 1945 je umrlo v tem taborišču najmanj 70,000 oseb nasilne smrti.

Vojško sudišče je obstajalo

iz 6 ameriških častnikov, ki so

se posvetovali glede krivide na-
cijev sami eno uro, nakar so

izrekli krivdorek za vseh 61

nacijskih krvnikov.

Stavka v Fisher Body in
Westinghouse korpora-
ciji je končana

Najdaljša stavka v povojnem času v Fisher Body tovarni v Clevelandu, ki je trajala 173 dni, je končana. Sinoči so za-
stopniki unije podpisali pogodbo. Delavci se vrnejo na delo že danes.

Prav tako je končana tudi

stavka pri Westinghouse Elec-

tric korporaciji, ki je trajala

118 dni. Delavci se pričnejo

vračati na delo jutri.

Vedno imejte v spominu, da
je boljše biti minuto počasnej-
ši kot pa sekundo prehiteti in to
posebno velja pri prehodu čez
cesto, kjer drvi na stotine avtorov
in drugih vozil.

Trst je zadnja zapreka ministrov

Štirje ministri bi se sporazumeli na vseh problemih glede mirovnih pogojev z Italijo, samo Trst stoji nepremično kot glavna zapreka sporazuma.

Pariz. — Niti Rusija, niti zapadni zavezniki se ne umaknejo za las od svojih zahtev glede Trsta, ki je zdaj edina zapreka za rešitev italijanskega vprašanja. Ministri so se sporazumeli glede italijanskih kolonij, glede odškodnine, ki naj jo plača Italija in glede vseh manjših vprašanj. Vse kaže, da so ministri pripravljeni na vsak kompromis, sumo

glede Trsta ne.

Sobotno zasedanje bi se bilo skoraj razbilo, ko je ameriški državni tajnik vztrajal na tem, da se pokliče na 15. junija k mirovni konferenci 21 na-
rodnosti, ki so dejansko pri-
mogli k porazu osišča. Temu je nasprotoval ruski komesar Molotov, ki je vztrajal na tem, da se mirovne konference ne skliče, dokler se ti štirje minis-
tri na zedinju na vseh vpra-
šanjih ter predlože potem mirovni konferenci v potrditev vse-
pripravljenje pogodbe.

Molotova je napadel angleški zunanji minister Bevin, češ, da hoče Rusija diktirati vsemu svetu.

Molotov je odnehal od svoje zahteve, da bi imela Rusija pokroviteljstvo nad italijanskim Tripolitanijo. Bevin je bil za-
to, da obdrži Italija to pokroviteljstvo pod pogojem, da bo Anglija nadzorstvo nad Cirenejko, ki je vzhodni del Libije ob Egipetu.

Emanuel je vladal 46 let in sicer od časa, ko je bil njegov zatevno zavratno umorjen. Njegova žena je bivša črnogorska princeza, hči kralja Nikite.

Komunistično in socialistično časopisje napada starega in novega kralja, češ, fašistični princ je nasledil fašističnega kralja. Govori se, da se bo Umberto v slučaju, da se narod izreče za kraljevino, od-
povedal v prid svojemu 9 let staremu sinu.

Senat odobril posojilo
Angliji; zdaj debatira še
poslanska zbornica

Pensacola, Florida. — Pri-
letalskih vajah sta zadele sku-
paj dva mornariška bombnika, ki sta potem treščila na tla. Vseh 28 letalcev je bilo ubi-
tih. Imena niso dana v javnosti,

ker bodo najprej obvestili njih

sorodnike.

Pilot v bojnem letalu, ki je
spremljal bombnika, je videl,
kako se je en bombnik zaletel v
drugega pri obračanju, nakar
je potom radios poklical pomoč.

Vedite, da pri prehodu čez ce-

sto ne boste nikdar preveč pre-

vidni. Posebna previdnost pa

je potrebna v mraku in pon-

Razne drobne novice iz

Cleveland in te
okolice

Pisma imajo pri nas—

Agnes Fabiančič (Colorado Springs), piše: Mihelč Matež. Pintar Jože (bivajoč nekje v Mehiki) doma iz Topola št. 4 na Blokah; piše Ivan Pintar. Poslovje je kupil—

Mlakar Jože, ki se je pred kratkim vrnil iz Kalifornije je kupil krasno posestvo v Madison-on-the-Lake. Isčejo sorodnike—

Alojzij Čebašek, po domači Udame iz Trboje št. 72, p. Smlednik pri Kranju bi rad izvedel za svoja bratranca Francis in John Fende, doma iz vasi Britof pri Kranju (Pavovčeva). Pišeta naj mu na naslov Alojzij Čebašek, Lienz, Peggez Camp, bar. 10, z 20. Kaernten, Austria. Iz bolnišnice—

Mrs. Frances Rupert, 19303 Shawnee Ave., se je povrnila iz Cleveland Clinic bolnišnice in se tem potom želi izskreno zahvaliti vsem svojim številnim prijateljem za obiske in želi, da bi jo sedaj obiske na njem domu.

V bolnišnici—

Mrs. Angela Fortuna, 15708 Calcutta Ave., se je podala v Cleveland Clinic bolnišnico. Nahaja za v sobi 538. Obiski so dovoljeni.

Bolan na svojem domu—

Mr. John Cvelbar iz 9129 Prince Ave., se je povrnil iz bolnišnice in se sedaj nahaja pod zdravniško oskrbo doma, kjer ga prijatelji lahko obiščajo. Prav lepo se zahvaljuje svojim prijateljem za številne obiske v bolnišnici, kakor tudi vsem za poslane cvetlice.

Vrnitev domov—

Mr. in Mrs. Frank Mullec sta se s svojim otrokom povrnila iz Honolulu, kjer sta bila nekaj let in zdaj stanujeta na 910 E. 222. St. Povedala sta nam, kako jima je bila doli na Havajih v veliko zabavo Ameriška Domovina, ki sta jo redno dobilav in potom nje zvedela vse važne novice iz Cleveland. Mr. Mullec vodi zdaj stavbinско obrto.

Se manj mesa bo—

"AMERIŠKA DOMOVINA"

AMERICAN HOME

SLOVENIAN DAILY NEWSPAPER

(JAMES DEBEVEC, Editor)

6117 St. Clair Ave. Henderson 0628 Cleveland 3, Ohio
Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

NAROČNINA:

Za Ameriko na leto \$7.00; za Cleveland in Kanado po pošti za eno leto \$8.00.
Za Ameriko pol leta \$4.00; za Cleveland in Kanado po pošti pol leta \$4.50.
Za Ameriko četr leta \$2.50; za Cleveland in Kanado po pošti četr leta \$2.75.
Za Cleveland in okolico po raznalačilih: celi leto \$7.00, pol leta \$4.00,
četr leta \$2.50.

Posamezna številka stane 5 centov.

SUBSCRIPTION RATES:

United States \$7.00 per year; Cleveland and Canada by mail \$8.00 per year.
U. S. \$4.00 for 6 months. Cleveland and Canada by mail \$4.50 for 6 months.
U. S. \$2.50 for 3 months. Cleveland and Canada by mail \$2.75 for 3 months.
Cleveland and suburbs by carrier \$7.00 per year, \$4.00 for 6 months,
\$2.50 for 3 months.
Single copies 5 cents each.

Entered as second-class matter January 6th 1908, at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of March 3rd 1879.

No. 94 Mon., May 13, 1946

Primorsko vprašanje ostalo nerešeno

Konferenca zunanjih ministrov Amerike, Rusije, Anglije in Francije, ki se je začela 25. aprila, je ostala v glavnem neuspešna. Njena poglavita naloga je bila rešiti težkoče, ki nasprotujejo sklenitvi miru z Italijo. Toda prav te naloge konferenca ni rešila. Dala je sicer Južne Tirole zoper Italijanom kljub silnemu protestom prebivalstva, ki nočebiti pod Lahom, vse drugo, kot vprašanje kolonij, reparacij, delitve brodovja, je ostalo nerešeno.

Zlasti pa je ostalo nerešeno, kaj s Primorsko in s Trstom. V teku razgovorov se je pokazalo, da je prav to vprašanje najtežje. Če bi ministri velikih štirih držav prejadrali preko te težkoče, potem bi se tudi druge dale primeroma lahko spravili s poti. Komisija štirih velesil je hodila pred konferenco po Primorskem in prinesla zanimivo poročilo, toda odločevala ta poročila niso čiste nič. Vsaka država je na podlagi raziskovanja komisije predlagala mejo med Italijo in Jugoslavijo po svoje. Zelo jasno pa je bilo, da so Amerikanci, Angleži in Francozi skušali reševati Italijane na vse načine. Posebno so bile te tri države edine v tem, da mora Trst postati italijanski. Vsak je po svoje razumel ljudska štetja in vse te tri priče se niso vjemale proti Jugoslovanskem razen v tem, da je treba Italijo varovati. Rusija pa je nasprotno varovala jugoslovanske interese in predlagala, da tudi Trst sam postane jugoslovanski.

Kot pri tej nepotrebnih komisiji, je bilo tudi konferenci sami. Na eni strani Byrnes, Bevin in Bidault, na drugi Molotov. Nobeden ni glede Trsta ničesar odnehal. Tudi niso našli nobenega kompromisa. Byrnes je sicer prišel s predlogom, naj se vrši plebiscit, toda ne za vso Primorsko, ampak samo za tisti del, ki je zapadno od mejne črte, ki bi jo Amerikanci priznali. To izgleda na videz kot, da je Byrnes nekaj odnehal. V resnicni pa ni, ker je jasno, da zapadno od te samovoljno potegnjene mejne črte ne dobe Slovani večine, ker je tu pač Trst s 100,000 privandraci iz Italije. Zato je Molotov tak plebiscit odklonil. Za vso Primorsko skupaj naj bi zaveznički dovolili plebiscit! To bi seveda pomenilo, da postane vsa Primorska s Trstom vred jugoslovanska. Ravno tega pa zapadne države nočajo, Byrnesov predlog za plebiscit je bil torej očvidno proti Jugoslaviji in za italijanski Trst.

Proti koncu razprav o Trstu je Molotov ponudil, da Rusija odneha drugod, kot pri reparacijah in kolonijah, če dobi Trst. Toda Byrnes je to gladko odklonil. Tako je Amerika znova poudarila, da hoče dati Trst Italiji, naj stane, kar hoče. Prav tako je tudi Molotov s to potezo z vso silo poudaril, da hoče Trst za od Moskve odvisno Jugoslavijo.

Vprašanje Primorske se tedaj ni premaknilo, niti korač takoj. Kaj sedaj? Nekateri so mislili, da se da rešiti položaj tako, da se da samo Trst Italiji, da pa vse drugo, kjer prebivajo Slovenci in Hrvatje, dodeli Jugoslaviji. Po oštrem nastopu za italijanski Trst ne more sedaj noben minister zapadnih držav priti s takim predlogom. Nasprotoval bi sam sebi. Prav tako ne more Molotov. Časnikarji so radi tega zapisali malo vjetno vest, da bi morda mogel rešiti situacijo oseben razgovor med Stalinom in Trumanom. Druga misel je, da se sklice konferenca 21 držav, ki so naravnost interesirane na ureditvi v Srednji Evropi in da se tam reši ta zadeva. Če pride do te konference, ta lahko govoriti o tem, nima pa moči, da izpelje nekaj, za kar se gornje štiri velesile ne zedinijo; ali še bolje, za kar se ne zedinita Amerika in Rusija.

V Parizu je izjavil jugoslovanski zastopnik, da si Jugoslavija ne bo dala visiliti nobene rešitve, na katero sama ne pristane. Ker je jasno, da jugoslovanski komunisti ni tako govoril brez vednosti Moskve, so nastala ugibanja, da bi mogla Jugoslavija ob primerenem trenutku uderiti na Primorsko in Trst osvojiti. Dokler stope tam ameriške čete, se to vrjetno ne bo zgodilo, ker bi to pomenilo vojsko med Jugoslavijo, podpirano od Rusije, in med anglosaksonskim svetom, torej novo svetovno vojsko. Toda Amerikanci ne bodo stali za vedno na straži ob Soči. Ko ti odidejo, bi Jugoslaviani mogli udariti čez mejo in pognati Italijo iz Trsta. Zadeva bi potem prišla pred varnostni svet UN. Tam bi Rusija s svojim veto preprečila, da bi UN nastopila proti ruski zaveznički Jugoslaviji. Tudi to je seveda ugibanje časnikarjev.

Štirinajstdnevni razgovori v Parizu so se torej sušali predvsem okoli Trsta, toda vprašanje je ostalo nerešeno in usoda Slovencev na Primorskem dalje negotova.

Ob teh štirinajstdnevnih razgovorih se je, nekaj stvari, pokazalo zelo očitno. Tako je Rusija dovolj jasno povedala, kako velik interes ima na Trstu. Korespondenti velikih listov misljijo, da je za Ruse Trst pomemben, ker ima pravrstne ladjedelnice, v katerih bi lahko hitro gradili sovjetsko brodovje, in pa ker je to mesto gospodarsko izhodišče ravno tistih dežel Srednje Evrope, ki jih hoče Moskva potegniti v svojo sfero. Amerika in Anglija tega ne marata, zato tudi ne marata Rusa v Trstu.

Tudi spora med zapadno demokracijo in komunizmom državnik v Parizu niso mogli zakriti. Zapadne demokracije skušajo ustaviti pohod komunizma vsaj na črti Stetin-Trst, čeprav so ga do te črte v svoji nerodni diplomaciji same pripeljale. Ne odloča o Trstu slovensko ali italijansko

narodnostno vprašanje. Vse to je samo pretveza. Italiji hoče dati Trst, da bi pred Trstom ustavili Sovjetsko zvezo in komunizem.

Nesreča Jugoslavije je ta, da je postala komunistična drajna, čisto odvisna od Moskve. Ta dela za njio politiko. Titov režim sme gledati samo v Kremelj in sme misliti samo na moč mednarodnega komunizma. Ker se zapadnjaki tegajo, zato sovražijo Jugoslavijo, to predstražo moskovskega boljševizma.

Kako je vladajoči jugoslovanski režim sovražen Ameriki in Angliji je pokazalo partizanstvo tudi na Primorskem. Slovenski partizani so se naravnost trudili, da se s svojim govorjenjem in s svojimi dejanji osovražijo pri vseh zapadnjakih, ki ne marajo kričave komunistične propagande. Že gospa Cowly, ki je sicer tudi oboževala partizane, je v "Povest" določno povedala, kako je obnašanje partizanov škodovalo naši stvari na Primorskem. Na vogal vsakega skedenja so risali kladivo in srp, na vsak kol so obešali peterokratno sovjetsko zvezdo, vse rdeče cunje so poiskali in izobesili kot partizanske zastave. Vsemu svetu so hoteli povedati, da so komunisti, in ga tako dražiti. Zdražili so ga in dopovedali so mu, zato jim ne da Trsta in Primorske. Partizanski napisi na slavolokih so pisali smrt Primorski.

V istem smislu so delali komunistični agentje med Jugoslovani v Ameriki. Ob vsaki priliki so vpili za Titov komunistični režim in izzivali proti sebi vse ameriške protikomunistične sile. Neštetokrat smo poudarjali, da je rešitev naše Primorske iz italijanskih kremljev odvisna prav tako od Washingtona in Londona kot od Moskve in da torej ne smo prvi v dveh odbiti. Nič ni pomagalo. Ameriški SANS se je kljub vsem opominom odločil, da gre čez drn in strn za komunistični mrežiom v Jugoslaviji in je tako preziral mišljenje uradne Amerike, ki je protikomunistična in ki — odločuje. Sedaj dozorevajo sodovi tega SANSovega početja. Amerika je v Parizu odločno povedala, da ne mara titovstva na Primorskem. Če ne pride do kakega izrednega dogodka, bo SANS s svojim nastopom za partizanstvo med grobokopoi slovenstva na Primorskem. Mi smo pravočasno svarili.

LIGA KATOLIŠKIH SLOVENCEV V AMERIKI

IZVRSVALNI ODBOR:

- Predsednik: Rev. M. J. Butala, 416 N. Chicago St., Joliet, Ill.
1. podpreds.: Frank Tushek, Joliet, Ill.
2. Podpreds.: Josephine Muster, Joliet, Ill.
3. podpreds.: John Mlakar, Chicago, Ill.
Tajnik: Rev. Alojzij Medic, OFM, Box 608, Lemont, Ill.
Blagajnik: Joseph Zalar, 351 N. Chicago St., Joliet, Ill.

SVETOVALNI ODBOR:

- Predsednik: Rt. Rev. J. J. Oman, 3547 E. 80th St., Cleveland, O.
Člani: Rev. Matija Jager, Rev. Edward Gabrenja, Rev. Aleksander Uran-kar, Rev. Frank Baraga, Rev. M. J. Hilti, Rev. Stefan Kassovic, John Germ, Frnk Wedic, Anton Grdina, Mary Pidutnik, Catherine Roberts, Math Slana, Pauline Ozbolt, John Gottlieb.

NADZORNJI ODBOR:

- Predsednik: George J. Brince, Eveleth, Minn.
Člani: John Terselich, John Denša, Frank Lokar, Jean Težak.

ZA PUBLICITETO:

- Albina Novak, John Jerich, James Debevec, Ivan Račič, Rado Stant.

Avdiencia pri Kardinalu

Joliet, Ill.

1. maja 1946

Dragi rojaci duhovniki in katoliški laiki:

V torku po veliki noči je pozval **kardinal Stritch** k sebi predsednika in tajnika naše LIGE in jima je govoril nekako tako:

"Ko sem bil v Rimu, sem študiral tudi položaj Slovenec. Govoril sem o njih z njimi samimi, pa tudi z mnogimi drugimi poznavalcem razmer, seveda tudi s sv. Očetom. On pozna položaj na Slovenskem od A do Z. Rezultat je ta, da moram pozvali agent komunistične Slovenije in je na delu, da čimprej likvidira katoliško cerkev v Sloveniji. Titova vlada je na dnu, da prisili Slovence v pravoslavlje. Ker to ne gre gladko, jih likvidira na vse mogoče načine. Naša škofovski pomožni akcije se zastonj trudi, da bi mogla v Sloveniji deliti kako pomoč, vse poskusi so se ponesrečili — komunistična vlada nas ne pusti noter. Zaradi vsega tega je jasno, da se na vse moč zavzamemo za tiste katoliške Slovence, ki so se rešili v tujino in so nam dosegljivi. Iti moramo na delo, da izmed njih rešimo, kolikor se jih rešiti da, in da izmed njih skušamo vzgojiti bodače voditelje katoliški Sloveniji za tiste čase, ko se bo kakorkoli spet odprla pot **katoliški obnovi** na Slovenskem."

Po teh uvodnih besedah je kardinal razvil program, ki ga mora sprejeti LIGA KATOLIŠKIH SLOVENCEV v korist prenove slovenske bogoslovije v Prašilji pri Padovi v Italiji.

5. Slovenski duhovniki begunici se ne morejo vrniti v Slovenijo, kjer so znani kot nasprotniki komunizma, in jih tam čaka samo najhujše preganjanje. Treba jim je izposlovanje možnost, da se počasi naselijo v kaki tuji deželi vsaj kot gostje. Slovenski duhovniki in laiki so pozvani, da jih skušajo dobiti sem. Kdor bi hotel koga sprejeti kot gosta, naj se prijavi LIGI KATOLIŠKIH SLOVENCEV, ki bo dajala dočinjam nadaljnje navodil, kako naj gre na delo. Zlasti slovenski duhovniki so naprošeni, da se po možnosti zavzamejo za

1. Sveti Stolica je izposlovala na ameriških oblasti, da pride v kratkem v Ameriko študirat šest slovenskih vosokošolcev za razne svetne poklice. On

to.

6. Ko pride čas za to, se bo že omenjeni begunski odbor pod pokroviteljstvom ameriških škofov zavzel za to, da se ostane slovenskih beguncev, ki bo gotovo segal še v množico tisoč, naseli — kompaktno, kako mogoče — v kaki tuji deželi, morda v Braziliji ali Kanadi.

Veliko delo torej čaka LIGA KATOLIŠKIH SLOVENCEV, je zaključil g. kardinal. Treba je zbrati dosti gromotnih sredstev, pri čemer naj veda vsi Slovenci, da vse to delo ne samo podpira on, kardinal Stritch, ampak naj se celo vrši v njegovem imenu. Vedo naj Slovenci tudi to, da bo pomožni odbor ameriških škofov vedno rad priskočil na pomoč, ako se bo pokazala očitna potreba.

Toda najprej se morajo katoliški Slovenci v Ameriki izkazati, da so pripravljeni sami storiti, kar največ mogoče v korist svojih preganjanih vernih rojakov.

7. Končno je naš predsednik, Father Butala, naprosil g. kardinala, da začne intervencije za škofa Rožmana. G. kardinal je rad obljubil svojo pomoč in napovedal pot, kako bo začel. O svojem uspehu, je dejal, bo poročal, ko se bodo poganjala vodila.

S tem je bila avdiencia pri g. kardinalu končana.

Dragi rojaci, rojaci in rojakinje! Zdi se nam potrebno, da o vsem tem vsaj površno informiramo takoj vse slovenske duhovnike, kakor tudi vsaj bolj vplivne laike obojega spola, zlasti tiste, ki ste pri vodstvu raznih slovenskih katoliških organizacij. Prosimo Vas vse, vzemite ta kardinalov in zdaj seveda tudi NAŠ program na znanje.

LIGA KATOLIŠKIH SLOVENCEV bo na vso moč skušala, da ta program po svojih močeh postopoma izpelje. Opozorjam Vas vse na redne tedenske objave naše LIGE v dnevnem katoliškem časopisu, kjer se bo sproti poročalo o izvajaju tega programa. Nujno Vas vse pozivljamo, da vsestransko podpirate osebno in s svojim vplivom med narodom vse te naloge, ki jih bo LIGA korak za korakom prinašala pred našo javnost.

LIGA je dosedaj z Vašo pomočjo in iskrenim sodelovanjem že precej podprtja begunce — zakaj njen prvotni načrt, da bi bila v pomoč katoliškim rojakom v Sloveniji sami, se je izkazal kot nemogoč. Odslej bo moral svoje dohodek porabiti za študente in si imajo priti sem med nas. Tako vsaj si stvar danes predstavljam — nadaljnje odvisi od raznih možnosti in razvoja dogodkov. O vsem tem se bo dalo več spregovoriti na veliki letni prireditvi LIGE, ki se ima vršiti v Clevelandu zadnjo nedeljo v juniju. O tem več v rednih objavah LIGE v dnevnem časopisu.

Za sedaj, dragi rojaci, Vas nujno prosimo, da bi se nadaljevale zbirke za LIGINO blagajno po cerkvah, po društvih in organizacijah, kakor tudi od osebe do osebe. Veliko gromotnih sredstev nam po trebu — pa zdaj bo še lažje, ker bodo ljudje vedeli, da gre nadalje predvsem za slovenske sirote, ki pridejo sem med nas in bodo tudi odbor.

Za sedaj, dragi rojaci, Vas nujno prosimo, da bi se nadaljevale zbirke za LIGINO blagajno po cerkvah, po društvih in organizacijah, kakor tudi od osebe do osebe. Veliko gromotnih sredstev nam po trebu — pa zdaj bo še lažje, ker bodo ljudje vedeli, da gre nadalje predvsem za slovenske sirote, ki pridejo sem med nas in bodo tudi odbor.

Poleg tega nujno prosimo še dvoje, ki TAKO velja, kakor dosedaj:

1. Duhovniki (in drugi, če mogoče), naj posiljajo pridno mašne intencije v pomoč duhovnikom v begunstvu na na-

slov našega tajnika;

2. Nadaljuje naj se nabira ponožene obleke in obuvala vsake vrste, zakaj potrebe so še vedno velike. Tudi to naj se pošilja na naslov tajnika.

Bog blagoslovil vse, ki nas že zdaj in nas še boste vsestransko podpirali, da se ta program izpelje s kar najboljšim uspehom. Pozdravljamo vas vse in vsakega posebej.

Vdani vam,

Rev. M. J. Butala, pred.,</div

Višarska polena

SPISAL NARTE VELIKONJA

naj jo pripeljem; sa-
imam pri hiši!"
pa glej, da boš imel
tisti hip je stopila Fran-
co v ozk gazi ter se še
ob Matijca, ki se ni do-
teko umeknil.

"Da, da!" je hitro?" je
Kosmač.

"Sama ni vedela, zakaj
stric Matevž tako zo-

ognala se bi?" je dejal

je bila že streljal pred
stric spet potegnili
za rokav.

"Njemu je posestvo živel,"
je nadaljeval Tine. "Kar po-
govarjal se je z njim. In sva-
orala. 'Dajva, da bo njiva la-
že dihal.' Da, da bo dihal,
je dejal. 'Namaživa jo, gnoj
je kakor salo,' je dejal. Pa saj
tudi posestvo ni, da bi ga zavr-
gel. Takšno posestvo."

"To je res lepo, to je res
lepo!" je potrdil Matijec, pa
mu je glas komaj šel iz grla.
Iz misli mi mogel otresti besed
in mežikanja strica Matevža.

Nerodno vroče mu je prihaja-
lo. "Leto dni je komaj po nje-
govi smarti, pa že segaš ti, brat,
po vdom," se je nazadnjene za-
sačil. "In jaz, ki mu nisem niti
senca!"

"Ponavljam, koliko si se pr-
njem naučil. Ko sem prišel,
sem komaj znal zapreči."

"Saj si jih imel pri stricu
Kosmaču dva para" — je pri-
pomnil Matijec. "Kaj bi pre-
tiraval!"

"Imel dva para, res!" je po-
trdil Tine. "Toda med imeti in
imetni je razlika. In France m-
je šele naučil, France, ki je izu-
čil Prama: 'Vidiš, tako prim-
konja, pa ti je kot jagnje. Tri
leten otrok ga obrne, samo zle
pa moraš,'"

"Tebi pa le nagaja včasi!"
je zopet pristavil Matijec, ka-
kor da hiti skrivi svoje misli.

"Nagaja! Seveda, ali ne pra-
vim: 'kakor otrok'? France ga
je razvadil in po gospodarju
mu je dolgčas."

"Toda ti ne ravnaš z njim
zmerom lepo."

"Kakor z otrokom, ali nisem
rekel. Če vidiš, da postaja
muhast, moraš udariti, če ti sr-
ce poči," je jezno sunil Tine
v skledo. "Ali kdaj udarim brez
potrebe? Gospodinja naj po-
ve, če kdaj brez potrebe. Jaz
vem svoje in znam svoje; če
pa kaj ni prav, naj mi reče
gospodinja!" se je grel. "Da,
gospodinja!" je poudaril z oči-
vidnim užitkom. "Kaj se lovi
beseda tako okoli; naravnost v
obraz naj se mi pove!"

"Ni misil hudega, Tine. Ali
boš za vsako besedo rastel?" je
misila Franca.

"Jaz ne maram, da bi kdo
misil o meni. Če kaj misli,
naj pove kar v obraz."

"No, ali nisem?" je odločno
dejal Matijec.

"Spet očitaš! Jaz ne maram
teh počitanj!" je vrgel žlico po
mizi. "Ce imate kaj, gospodi-
nja je tu, cna naj pove. Če
sem pa komu v napotje, naj po-
ve. Sv. Jurij je blizu in pre-
bral si bom. Toda če imate
kaj, naj pove gospodinja. Z
njo sem se pogodil in ne z Ma-
tijcem."

"Rekel sem, da nisem ničesar
rekel," je poudaril Matijec,
ki ga je beseda o napotju ostro-
dirnila. "Kako očita! Če pa
misli Tine na Franco?" mu je
vzrojilo v možganah. Tako ga
iznenadila ta misel, da se mu
je zamogil pred očmi.

(Dalje prihodnjič.)

"Nalašč mož zanj," je go-
rel v njem v vedno ostrejši za-
vesti. "Postaven, odločen, hi-
ter, preudaren. Gospodar!

—

Da se nasiti lačne. — Ker je tako silno pomanjkanje
tovornih ladij, je kanadska vlada odločila, da se nadaljuje
s predelavo večjih vojnih ladij za civilno potrebo, ki naj bi
služile za prevoz raznih živilskih in drugih potrebnih na-
romod Evrope. Na sliki vidimo kanadsko nosilkovo letal,
Empire MacKendrick, s katere so poletavala letala v času vojnje, ko so spremljala konvoje preko Atlantika, ki bo se-
daj služila bolj človekoljubnim namenom.

1946	MAJ	1946				
Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

KOLEDAR

DRUŠTVENIH PRIREDITEV

MAJ

18.—Podružnica št. 49 SZZ
plesna veselica v SDD na Re-
cher Ave., Euclid, Ohio.

19.—Baraga Gleč Club ples-
na veselica v avditoriju SND, na St. Clair Ave.

19.—Ohio Kay Jay Boosters
plesna veselica v SND na 80.
cesti.

24.—Velika plesna zabava v
S. N. D. na St. Clair Ave. v ko-
risti skladu za pohabljenega
slovenskega vojaka.

25.—Lake Shore Post št. 273
plesna veselica "Victory Dance"
v SND na St. Clair Ave.

26.—Pevski zbor "Plamina"
priredi koncert v SND v Maple
Heights. Pričetek ob sedmih
zvečer.

26.—Mladinski zbor fare sv.
Lovrenca ima koncert v Slovens-
kem narodnem domu na 80.
cesti.

JUNIJ

16.—Pri cerkvi sv. Lovrenca
na 80. cesti bo ob dveh popol-
nih odkritje spomenika pad-
lim vojakom; zvečer ob sed-
mih v SND na 80. cestibanket
za vojake in njih prijatelje.

23.—Društvo Sv. Ane št. 150
KSKJ priredi piknik na pro-
storih Slovenskega doma na
6818 Denison Ave.

JULIJ

14.—Društvo Sv. Antona Pa-
dovanskega (samostojno) praz-
nuje 40 letnico s piknikom na
prostorih Doma Zapadnih Slo-
vencev, 6818 Denison Ave.

Ječa ji ugaja, kjer ima
prosto stanovanje in
hrano

Dokler bo mogla Mrs. Eli-
zabeth Schwartz dobiti v ječi
prosto hrano in stanovanje, iste
ne bo zapustila. Tako je odlo-
čeno povedala jetniškim stražni-
kom, ko so hoteli izgnati iz ce-
lice, da bi šla v privatni sanato-
rij, kjer je zanje preskrbljeno.

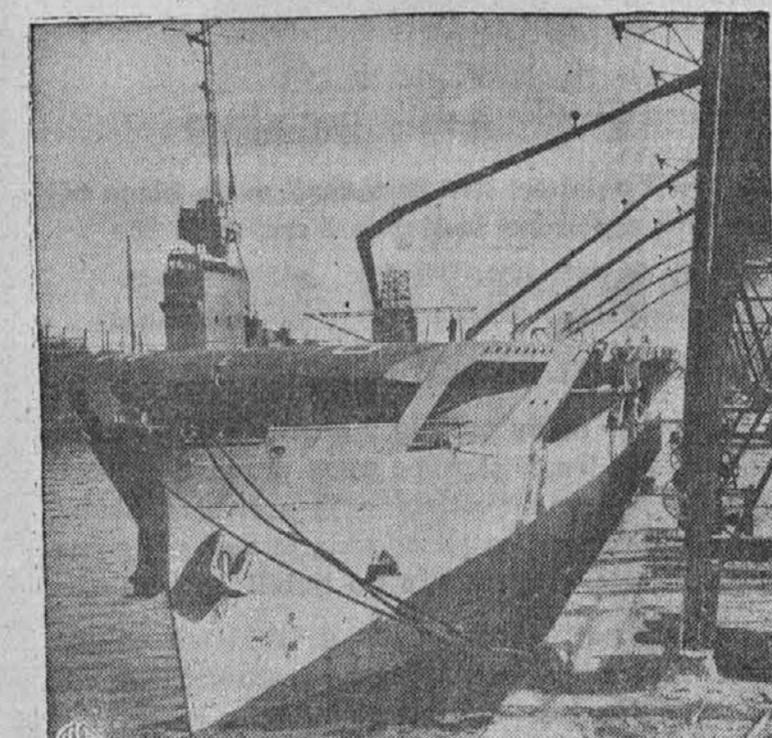
Zadnji teden je bila klicana
policija na 1931 E. 79 St, ka-
mor je bila prišla Mrs. Schwartz
in zahtevala prenočišče. Vrgli so jo iz stanovanja,
ker ni plačala najemnine, kljub
temu, da pravi njeni hči, da
ima mati \$12,000 na banki.

—Hitrost tornada je spočet-
ka samo par milj na uro in po-
tem pa se stopnjuje tudi do 150
milj na uro.

—Ogledalo ne sme biti nik-
dar tako obešeno, da bi drekti-
no nanj sijalo sonce.

Iz tega bodo nastali avtomobili. — Sedaj, ko je prene-
hala izdelava muničije, bodo velikanski patroni granat
zopet pretopili in jeklo porabili za izdelavo avtomobilov,
trukov in traktorjev. Slika je bila posneta na dvorišču
Ruge tovarne, ki spada v Fordovo podjetje.

Da se nasiti lačne. — Ker je tako silno pomanjkanje
tovornih ladij, je kanadska vlada odločila, da se nadaljuje
s predelavo večjih vojnih ladij za civilno potrebo, ki naj bi
služile za prevoz raznih živilskih in drugih potrebnih na-
romod Evrope. Na sliki vidimo kanadsko nosilkovo letal,
Empire MacKendrick, s katere so poletavala letala v času vojnje, ko so spremljala konvoje preko Atlantika, ki bo se-
daj služila bolj človekoljubnim namenom.

VSAK PO SVOJE GOVORI IN
TRDI SVOJE

(Nadaljevanje z 2 strani)
naši slovenski bratje, ampak komu-
nisti ne! Slovenci, Slovaki,
Čehi, Poljaki smo katoličani. Do-
volj se je to pokazalo v Sloveniji
v zadnjih letih in še danes se
kaže neomajna vera v Boga. O tem
priča tisoče slovenskih mu-
čenikov.

Slovensko združenje je v res-
nici potrebno, ampak pri tem
morata biti ljubav — bratska ljube-
zen združuje narode. Klanj,
umori, požiggi, pragajanja —

nikoli! To si zapomnite vsi Ti-
tovi oboževalci. Vere in cerkve
se ne napada v Jugoslaviji, pravi-
vo, vsak lahko molí, kdor hoče.
Seveda, saj je tudi naš urednik
kazal figo v žepu, ko je šel iz
bolnišnice, javno pa si ni upal.
Ko so duhovnike pomorili, sveto
Razpelo vrgli iz šole, cerkvena
poslopja uničili ali pa spremeni-
nili v jetnišnice. To vse in še
veliko več je potrebno v imenu
svobode, pa je tudi hladilni bal-
zan za razdrapane duše.

Vsega usmiljenja je vreden
naš trpeči narod v domovini, ka-
kor tudi naši ubežniki v tujini.
Pa vendar se mi naši ameriški
Titovi sopotnik še bolj smilijo.
Zakaj? Moje neomajno zaupanje
je, da toliko prelita mučen-
ščka kri vpije v nebo za maščevanje.
Naš Bog še živi na viša-
nju, ni ga še umoril Tito in nje-
govi partizani in ta pravčni
Bog bo tudi dal zadoščenje vsem
zatiranim in trpečim. Oni, ki so
prestali mučenje in smrt, se že
zadaj veselijo svojega bogatega
plačila v nebesih. Oni so zmaga-
li in ni ti — Tito oboževani.

Ni več daleč čas, ko bo deka-
zano pred celim svetom, kdo je
izdajalec in ti, dragi Titov sopo-
tnik ostane osramočen pred
svetom, zato moje usmiljenje do-
tebe.

Prosim, dragi rojaki, povej mi
kako boš takrat pogledal svoje-
mu bratu mirno v oči. Morda ti
poreče brat, sestra, si gotovo sli-
šal ali čital v resnicoljubnih ča-
sopisih, koliko smo trpeli. Se li
morda spominjaš, ko si po dobrimi
večerji udobno sedeš pri gorki
peči na mizi pa je stala steke-
nica vina ali morda žganja, pa
si čital časopise, najbrž Prosve-
to ali kakšen drugi napredni list,
morda tudi takšen katoliški Ju-
dežev list. Čital si o velikem ju-
naštvu partizanov in še o več-
jem partizank žalostnega spomi-
na. Se še spominjaš, kako si za-
robantil — pro... ti izdajalec.

Tako si se prostovoljno postavil
za sodnika, kakor modri Sal-
omon in si nas brez prič in za-
govornika obsodil za izdajalce...
Med tem so pa dvoji obo-
ževani partizani vlekli na pol go-
le in bose tvoje brate in sestre
več milj daleč po snegu in ledu
na morišče. In ti si vse to odo-
bravali. Se še spominjaš, kako
si se naslajal na gorki krvi svo-
jih bratov mučenikov; se še spo-
minjaš, ko smo ubežniki prosili
za pomoč usmiljenih src ameri-
ških Slovencev. Koliksi si poma-
gal? Na prošnjo nabiralca si od-
govoril: Kaaaj, izdajalce naj
bi podpiral, niti penija ne!

Prijatelj, kako boš odgovoril
na vsa ta vprašanja svojemu tr-
pečemu bratu? Osramočen boš
povesil glavo kakor tepen kužek.
O, ti ubogo naša zapeljano ljud-
stvo, saj nisi samo krivo. Vsega
je krivo napredno časopisje, ki
namenoma razširja komunistično
propagando, samo za to, ker
uničuje vero. Končno pa hvale-
tebi, mogočni Tito? Mnogo svet-
nikov in mučenikov si nam pri-
pravil v nebesa. Nisi imel tega
namena, pa vendar se je zgodi-
lo. Ta čas si se veselil, sedaj se
veselijo oni, njihova je končna
zmaga.

Pa tudi ti boš imel svoje za-
dočenje, tisoč let od sedaj bo še
vedno tvoje ime zapisano z veli-
kimi črkami v zgodovini: J.
Brozevič, plemeniti maršal Tito
slovenski krvnik — in njegov
hrabri partizani ter partizanke —
morilci.

Anton Slanc.

Kupujte Victory bonde!

IZ RAZNIH
KRAJEV PO
AMERIKI

Bridgeport, O. — V soboto,
27. aprila sta se poročila Joseph
Strauss ml. in Carolina Stefa-
nich. Svatba se je vršila v Dru-
štveni dvorani na Boydsville ob
veliki udeležbi. — Doma na do-
pustu je bila za par dni Mar-
garét Snov, ki služi kot bolni-
čarka v vojaški bolnišnici v Cle-
velandu.

Ambridge, Pa. — Dne 27.
aprila sta se tukaj poročila An-
ton Rosenberger in Mary Pint
(Pivk) iz West Aliquippa.

Joliet, Ill. — Iz vojaške službe
sta se vrnila Frank in Stanley
Pirc, sinova Mary Pirc. Frank
je služil v Washingtonu, Stan-
ley pa je bil v akciji v Evropi in
bil na obisku tudi v Novem mestu.

Willard, Ws. — Dne 27. aprila
sta se tukaj poročila Fr. Ar-
tač in Mary Gosar.

Hibbing, Minn. — Tukaj je
umrl 28. aprila Martin Božič, i-
star 72 let, rojen v Trebnjem
na Dolenjskem, od koder je pri-
šel v Hibbing l. 1906. Tukaj za-
pušča ženo, v Californiji pa hčer
poročeno Tenko.

Duluth, Minn. — V

ZIVI VIRI

IVAN MATIČIĆ

"Kristus!" Žara omahne na stoli in se zopet sunkoma dvigne. — "Na smrt?" zakriči. "Na smrt ste jih obsodili?" krikne presunljivo. "Ne, ne smejo, ne morejo umreti!" Blazan se zaseže v pregajo, odrine stražo, odrine vrata, vdere v gajbo — in z očema rokama se obesi na Bran. — "Ne umreti, Bran!" krikne, zahtii. Tinetu šklopcejobje, oprime se Velija; Vidu se zvrti v glavi, osloni se ob Bran. Tilen omahne na Vida, Murnov udari z glavo ob pregajo. Ostali se stiskajo drug k drugemu, iščejo opore, odgovora, rešenja... Bran se skuša dvigniti iz gneče, omašuje, skoro ne more prenesti strešnega udarca.

Zgoči, strastni pogledi zbranega sveta pijejo ježno, pasejo se nad strašno gmočo zviجوjočih se živali...

Visoki tribunal odhaja vzravnati in zmagovali, med viharnimi ovacijami zbranega sveta. Straže pehajo jetnike na hodnik, trgajo narazen. Ti se krčevito oprijemljejo, drug drugega, v blazni mrzlici se poslavljajo. Žara se oklepa pogarskih, objema jim roke in ramo. Slednjič popade Tineta:

"Tine, ubožec! Kristus! Ne, Tine, jaz pojdem namesto tebe, ti ostani! Jaz pojdem z Branom, vseen je, ti ostani, jaz pojdem z njimi..." — Potem pade zopet k Branu: "Ne, ne, Ti ne smeš v smrt!" jeca brez uma. "Saj so rekli, da ne bodo —, Ne, lagali so, lagali! Joo, Bran! Živeti, živeti, živeti!" Krčevito ihči Žara.

Bran je onemel. Ustne se mu s težavo premikajo "Žara! Ko se vrneš, poprimi... drži tvoje in naše!" zajeca zlomljeno.

AUGUST KOLLANDER

V SLOVENSKEM NARODNEM DOMU

6419 St. Clair Ave., Cleveland 3, 0.

HENDERSON 4148

NAZNANJA:

DA pošilja denar v vse kraje stare domovine potom na vadne ali zračne pošte (AIR MAIL) in potom kabina. Vsaka pošiljatev je jamčena;

DA prodaja zaboje za pošiljanje hrane in obleke v stari kraj;

DA opravlja notarske posle. Postrežba pri Kollanderju je vedno točna. Obrnite se nanj v vseh zadavah, ki spadajo v njegov delokrog.

SEDAJ V ZALOGI**za takojšnjo inštalacijo****SONNER GAS CONVERTORS**
ZA REZIDENCE IN INDUSTRIJO

POPOLNA ZALOGA
VELIKOSTI
ZA VSAKO GRELNO
ZAHTEVO.

spremenja
furnenze za premog
in boilerje
v avtomatično gretje

Kompletne z vsemi
Minneapolis-Honeywell
Kontrolami

POKLICITE ZA PREGLED IN PRERAČUN

HANN 15505 EUCLID AVE.
At Taylor MU. 4200

F. & P. Plumbing Supplies Since 1907

STEFAN M. ROBASH, ZASTOPNIK

deti in slišati je pa bilo le tisto, kar je vihralo po ulicah in cestah; tiste strahotne notranje vibre, ki je tako neusmiljeno običala skrito meščanstvo, pa nihče ni videl, nihče ni slišal zadržanih krikov zdvojenih množič, ki so tičale kakor razkljuvane po hišah in kajžah in obupno koprnele proč, proč, ne-kam neizmerno daleč, dalec...

Po hodnikih jamiškega oddelka je bilo živahnlo. Branilci so zbirali in napenjali poslednje sile, da bi se kaj resili. Begali so sem in tja in sami sebi dopovedovali, da nikor ni še vse izgubljeno. Borba je sicer težka, toda branilci imajo volje in poguma, da jim kar pot curlja s čela. Onim, ki so obojeni na Saluj-harum, dopovedujejo na vse načine, da bo sodba najbrže ovrena, samo potrpijo naj. Poslednjim štirim pa skušajo vlti novega poguma, zkaj sodba je bila prekruta. Prošnjo za milost so branilci že oddali, jučri bo že na svojem mestu.

Tineta je dvignil branilec na noge, dasi s težavo, vendar ga je le spravil kvišku. Tine je prisluhnih bodrilnim besedam in se hlastno oprijel poslednjem bilke. Kar pogum, ga je bodril branilec, saj sodba je bila le strašilo. Na najvišjem mestu jo bodo ovrgli in Tinetu prisodili kakih petnajst let ali niti ne. — Do solz ginjen je objemal Tine roko dobremu gospodu, ko je le-ta zapuščal celico. Petnajst let, etudi jih je dvajset ali še več, Tine sprejme vse, vse, samo ne tisto, kar so bili izrekli! Etudi nazaj v Saluj-harum, samo ne — o, Kristus! Ne, Tine ne more razmišljati dalje, vrti se mu v glavi.

Tudi Vida je obodril nejgov branilec in Vid ga je za božjo voljo prosil, naj spravijo vse štiri v eno celico, ali pa ga najdajo h katerim klijetnikom, samo da ne bo veden sam, ko je tako strašno sam. No, branilec bo skušal po možnosti ustreči njegov želji.

Bran je poslušal tolazbo svojega branilca, nazadnje se mu je z rahlim nasmeškom zahvalil za trud in ga prosil, ako mu podari cigaretto. Z veseljem mu je branilec stisnil v roko do poslednje.

Velij je opta pograd buljil v strop in bil čisto top in gluhi za vsa bodrila svojega zagovornika. Slednjič se je Velij dvignil pa siknil: "Slep!"

In znova se je odprla Tinetova celica — in Tine je kriknil od groze in se sesedel. Pred njim je stal ligurski duhoven... Tine se je odmaknil kakor pred grozo in tako obupno jokal in vil roke. Duhoven ni vedel, kako in kaj, samo strmel je v stresajoči se trup fanta pad sloz ginjen hekaj jecljal. Vime Krista Boga, nobene tolažbe ni več, samo pogum in vdanost v voljo božjo! Duhoven venomer nekaj moli nad jetnikom, Tine pa nič ne razume, samo ihti na tlaku in nekaj nerazumljivega vpije. Slednjič spravi duhoven fanta na kolena in mu da poslednjo tolazbo...

Potem se zasliši krik iz Vidove celice. Tudi tu se je duhoven nekaj časa mudil, in ko je odhajal, je klečal Vid sredi celice, vdan in zlomjen...

Bran je stal na sredini celice in kadil cigareto. Strastno je vlekel vase dim, skoro ga je poziral. Tedaj je vstopil duhoven. Bran se je zdrznil in spustil ogorek na tla. Duhoven ga je prijazno ogovoril, Bran se je začudil: kako da se tako neznamansko mudi! Duhoven je pomolčal, potem pa prikimal: da, mudi se... Bran se je zdajec nasmehnil pa rekel, da hoče domačega duhovna. — Ni nobenega, se je opravičeval Ligur. — Da, nobenega ni, se je zopet prijazno nasmehnil Bran, a hkrati povesil glavo. In po kratkem obotavljanju se je vdal in se pripravil na posled-

njo pot...

Velij je pa trdrovatno gledal v strop. Na prigovarjanje spovednika je samo zaspoznanje okrenil glavo pa rekel, da ne ume ligursko. Naj pride domač duhoven! — Ce ga pa ni! — je vztrajal Ligur. — Potem pa nič, odbije fant. Če bodo tudi na tem svetu Liguri, potem gre Velij rajši v pekel, same ne več med Ligure. — Ne, Velij se ne kesa, kar je storil — je storil, dosti zla so prizadeli. — Toda naj pomisli, v ime Kristusa, božja sodba je blizu! — Velij se je le omehčal in pripravil. Čisto top se da kaj, ko pa še tri žejna usta je spustil na kolena pa sprejel posslednjo popotnjo...

Duhoven se je vrátil in se znova ustavil pri Branovi celiči. Tu je stal ječar med vratni Bran ga je pa za božjo vol-

jo prosil vina. Samo požirek, samo kanec vina! Tako je silovito zdelen, a niti večerje ni bilo. — Ne, ne sme dati, odkianja ječar. Da mu kruha, če hoče, vina pa ne sme dati. — Vime božje, naj jim da vina, vsem štirim vina! — prigovarja duhoven. On, duhoven, prevzame nase to pregreho. — No, potem že. Ječar je šel pa dal duhoven pol čaše vina. — Samo to: Za vse? — Več se jim ne upa dati, bi se upijanili... Duhoven nese Branu. Samo požirek! Nu, če bi bil zares požirek, globok, brezkončen. Točka: Za vse? — Več se jim ne upa dati, bi se upijanili... Medtem se je nočagnila.

Prav mesta se je polegel in mobilni. Strahotno rohne in izmučena je utripala Doljana šastno se kretajo, da bohota v težki dremoti. Na trgu pred odmeva po mestu. sodno palačo se zbirajo avto... (Dalje prihodnjie)

1931

1945

V BLAG SPOMIN

PRVE OBLETNICE PREZGODNJE SMRTI
NAŠEGA PRISRČNO LJUBLJENEGA
IN NIKDAR POZABLJENEGA
DRAGEGA SINA

Joseph T. Markolia

ki se je dne 13. maja 1945 tako prerano že moral
ločiti od nas.

Kakor cvet najlepši, nežni, slava zamori tako prerano ugasnilo je Tvoje življenje. Ob letu v srcu žalost še bolj ozivi pa ta tolažba nam od tam prihaja:

"Pod vajinem varstvu sem gor rastel pa Jezus na svoje me vzel je srce, na božjem srcu molim za Vaju, da potolažena ne omagata na težki poti."

Saj potujeta za nami na večni dom prav ob koncu življenja, ko dan počuti z bratom Vam bova tu prostor pripravlja in pri Bogu vsi se bomo večno veselili."

Zalujoči ostali:

STEVE in KATHERINE MARKOLIA, starši.
Cleveland, O., 13. maja 1946.

V BLAG SPOMIN

PETE OBLETNICE SMRTI NAŠE ISKRENO LJUBLJENE IN
NIKDAR POZABLJENE HČERKE IN SESTRE

Margaret Yartz

ki je Bog v načelju v najlepšem cvetu mladosti že puklčil k sebi,
dne 11. maja 1941.

Draga hčer in ljubljena sestra. Z ljubezno mislimo na Tebe, vse prezgodaj si nas zapustila ker si tako rada imela nas vse, prebridka je žalost polnila srce, nad zvezdami se zdaj nahajaš ker so ugasnilo za vedno Tvoje oči v božjem vrtu srečo vživaš.

Tvoji dragi žalujoči ostali:

JOSEPH in MARGARET YARTZ, starši;
MARY, LILLIAN in ELEANOR, sestre;
ROBERT, JAMES in RAYMOND, bratje;
FRANK, po pol brat; ANNA, po pol sestra.

Cleveland, O., 13. maja 1946.

V BLAG SPOMIN

ob tretji obletnici kar je zatisnil svoje blage oči
naš nepozabni in ljubljeni soprog in oče

ANDREW GERL

UMRL JE DNE 11. MAJA 1943

Zopet je prišla pomlad v deželo in z njo tretji obletni dan Tvoje prerane smrti. Pomlad je okrasila vso naravo s cvetjem, a Ti počivaš v hladni zemlji. Naša srca so pa žalostna in naše oči polne grenkih solz, vsaj smo Te vsi ljubili.

Tolaži nas le zavest, da se snidemo enkrat tam, kjer ni tuge in bolečin, na kraju večnega miru in blaženstva — nad zvezdami!

Žalujoči ostali:

Mary, soprog; Andrew Jr., Max, William in Michael, sinovi; Julia, poročena Novak, hči; Anton Novak, zet; Josephine in Mary, sinahi; vnuki in vnukinje

Cleveland, O., dne 10. maja 1946.

V BLAG SPOMIN

DRUGE OBLETNICE SMRTI NAŠEGA NEPOZABNEGA SINA, SOPROGA IN BRATA

Pfc. Joseph F. Debelak

ki je umrl 12. maja 1944 v Italiji.

Umrl si, ljubi Joseph, v tuji zemlji; nikogar Twojih dragih ni bilo tam, da bi Ti podal roko. Umrl si, ne da bi moge reči svojim dragim: Zbožno.

Celo to nam ni mogoče, da bi videli prostor, kjer počiva Twoje truplo, daleč tam v onkraj morja. Toda v naših srcih in mislih boš ostal za vedno. Zelo, zelo Te pogrešamo, ljubi Joseph.

Žalujoči ostali:

OČE in MATI
sestre: FRANCES, MARY in JOSEPHINE;
brat FRANK.

Cleveland, O., 13. maja 1946.